

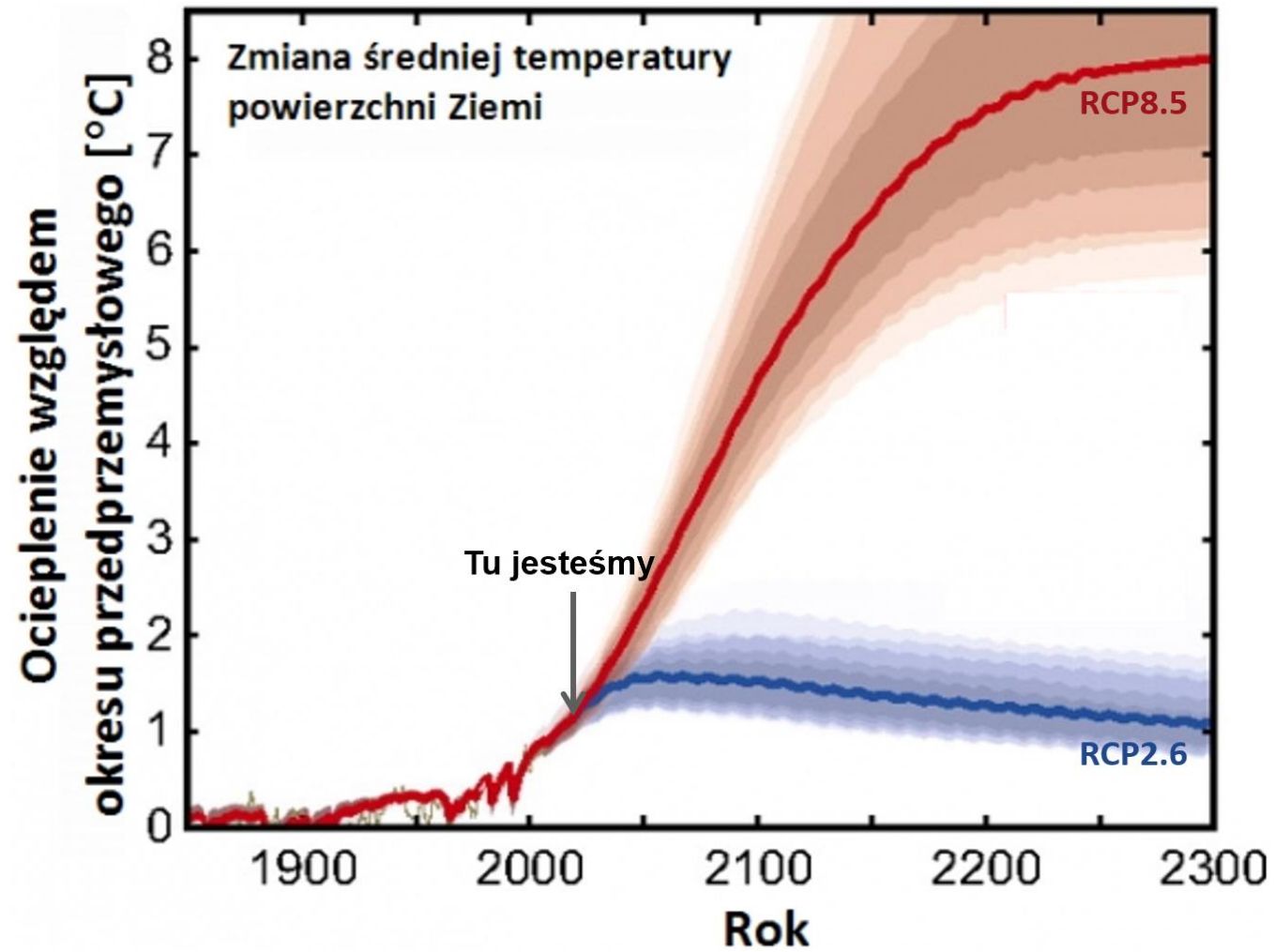

Ogólnopolski
panel o polityce
żywnościowej

Zmiana klimatu i kryzys ekologiczny a rolnictwo i polityka żywnościowa

Dr hab. Zbigniew M. Karaczun, prof. SGGW
Ekspert Koalicji Klimatycznej

Punkt wyjścia

RCP – z angielskiego *Representative Concentrations Pathways*, czyli Scenariusze zmian klimatu

Polska teraźniejszość

Klimat w Polsce 2021 r. w porównaniu do 1971 r.

365

Średnia
roczna
temp.
8,6 °C
(+16%)

Liczba dni
ciepłych
(powyżej 25 °C)
36 dni
(+33%)

Liczba dni
zimnych
(poniżej 0 °C)
97 dni
(-15%)

Okres
wegetacji
(powyżej 5 °C)
223 dni
(+12%)

Maksymalny
opad dobowy
30,3mm
(+19%)

Liczba dni
z pokrywą
śnieżną
71 dni
(-29%)

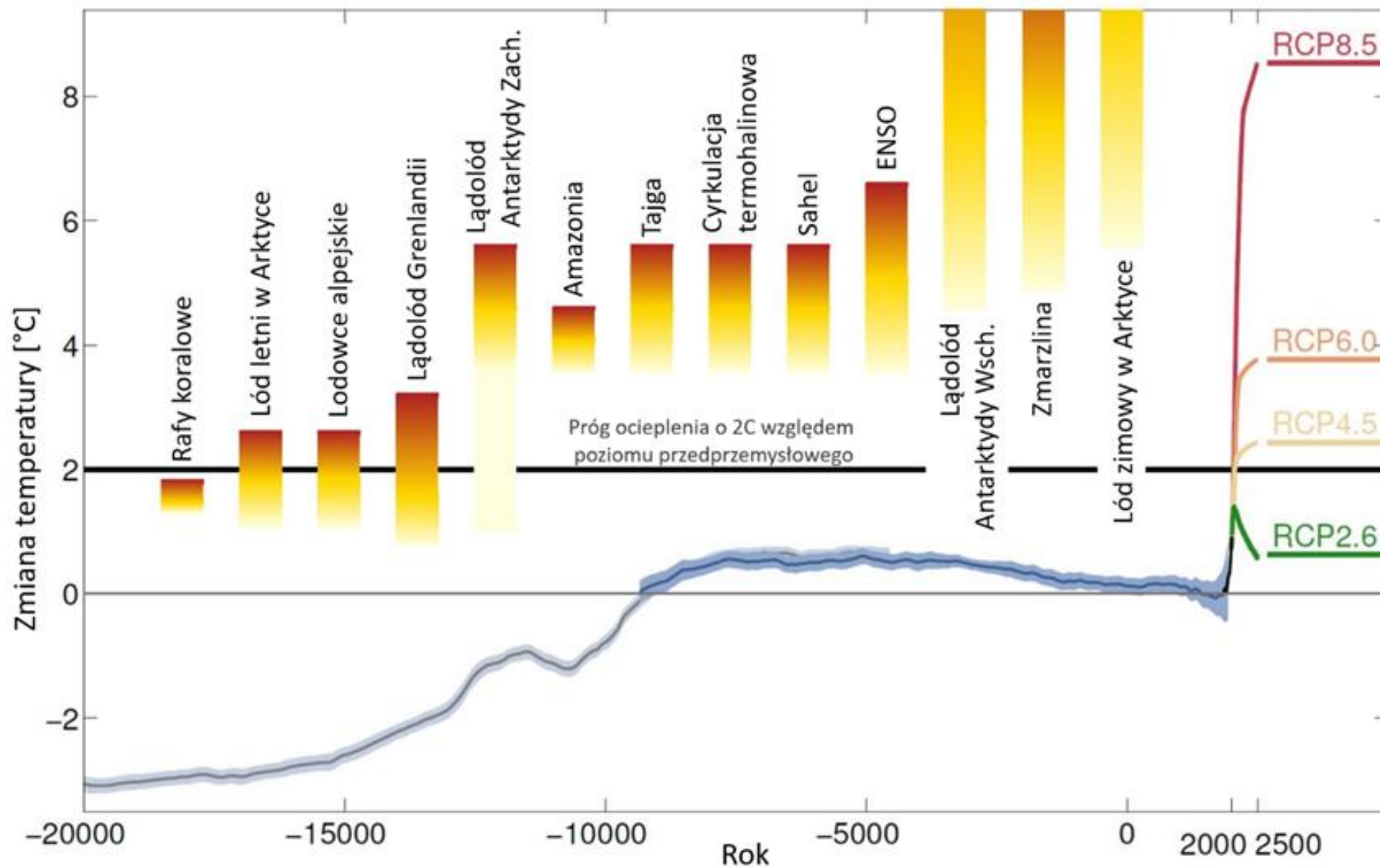
Najdłuższy
okres suchy
(opad poniżej 1mm)
22 dni
(+10%)

Polska. Zmiany wybranych
charakterystyk klimatu
do końca 21. wieku
(Klimada, 2021)

GRID
WARSZAWA

In partnership with
UN Environment
Programme

Niebezpieczna
przyszłość

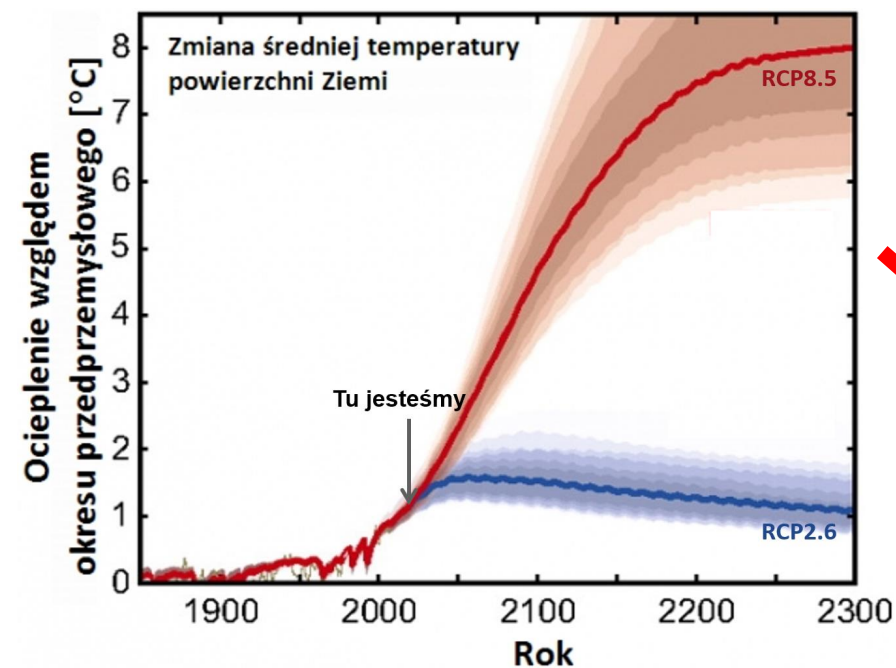
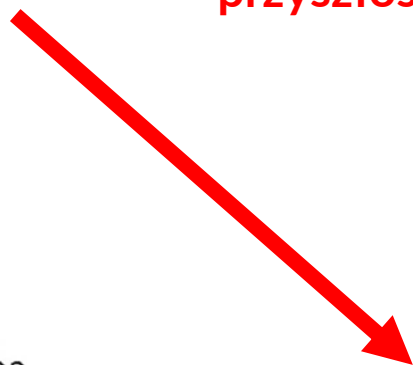
RCP – z angielskiego Representative Concentrations Pathways, czyli Scenariusze zmian klimatu

Punkt wyjścia

Polska
teraźniejszość

Niebezpieczna
przyszłość

Klimat w Polsce 2021 r. w porównaniu do 1971 r.

Średnia roczna temp.
8,6 °C
(+16%)

Liczba dni ciepłych (powyżej 25 °C)
36 dni
(+33%)

Liczba dni zimnych (poniżej 0 °C)
97 dni
(-15%)

Okres wegetacji (powyżej 5 °C)
223 dni
(+12%)

Maksymalny opad dobowy
30,3mm
(+19%)

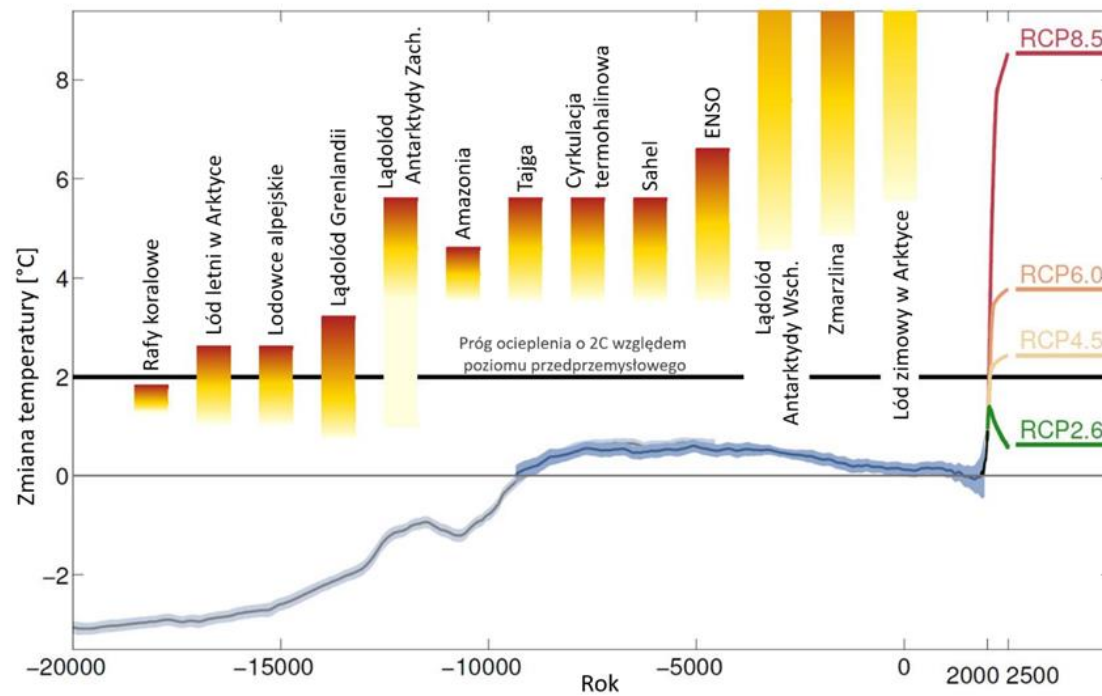
Liczba dni z pokrywą śnieżną
71 dni
(-29%)

Najdłuższy okres suchy (opad poniżej 1mm)
22 dni
(+10%)

Polska. Zmiany wybranych charakterystyk klimatu do końca 21. wieku (Klimada, 2021)

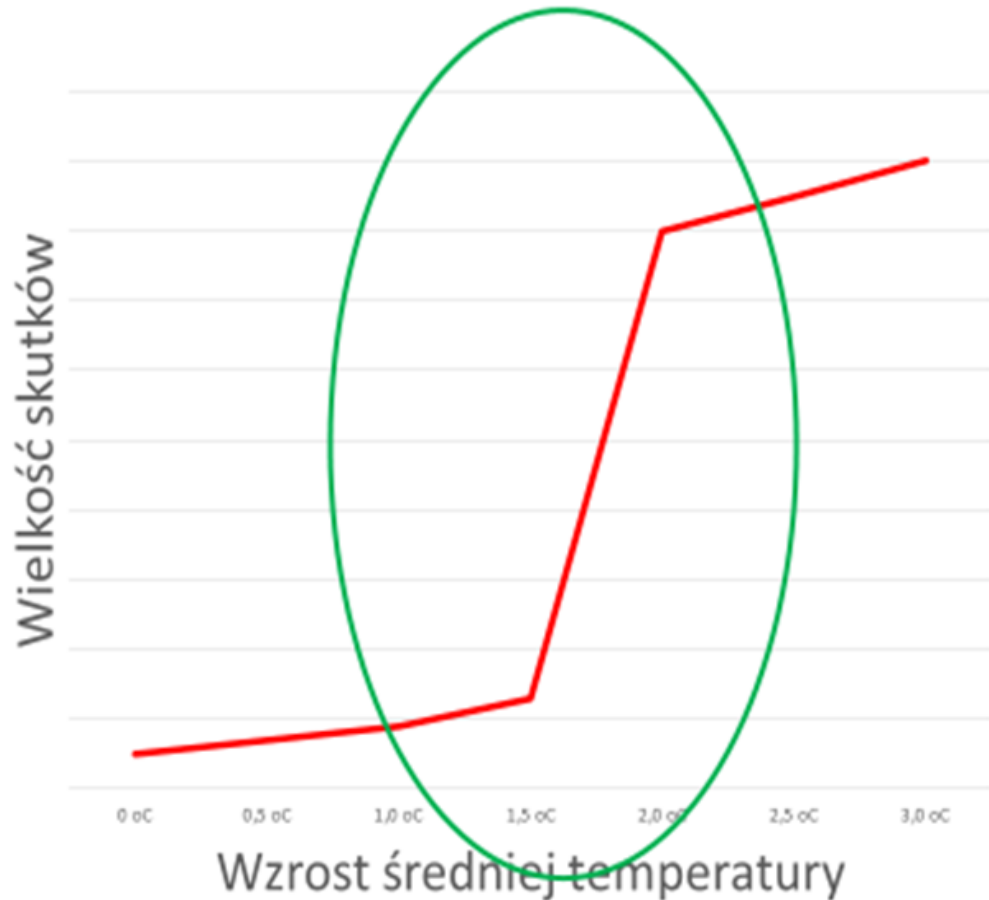
GRID WARSZAWA | In partnership with UN Environment Programme

Punkt wyjścia

- Zmiana klimatu spowodowana jest nadmierną emisją gazów cieplarnianych przez człowieka.
- Zmiana klimatu – to nie przyszłość, to teraźniejszość skutki już występują
- Jeśli jej nie powstrzymamy to naruszymy warunki gwarantujące nasze bezpieczeństwo

DLACZEGO TO WAŻNE

Nowy poziom równowagi

System przyrodniczy nie zmienia się liniowo

Przykład: zmiana klimatu – wzrost temp. o 1.5°

- Ryzyko braku wody
- Ryzyko ekstremów pogodowych
- Ryzyko chorób
- Brak bezpieczeństwa żywnościowego
- **Ryzyko, że dla nas nie będzie miejsca.....**

Ta zasada dotyczy także innych zagrożeń dla stabilności systemu ekologicznego naszej planety

DLACZEGO ROLNICTWO?

jest **sektorem najbardziej narażonym** na degradację środowiska i zmianę klimatu

jest **istotnym źródłem degradacji** środowiska i zmiany klimatu

DLATEGO POTRZEBUJEMY ZARÓWNO DZIAŁAŃ mitygacyjnych jak i adaptacyjnych

WYZWANIA: bez rolnictwa nie da się powstrzymać katastrof: klimatycznej i ekologicznej

Ze względu na powierzchnię (40% powierzchni lądowej) oraz współczesne praktyki rolne sektor bardzo silnie oddziałuje na środowisko:

- główny powód **wycinki lasów**;
- największy konsument **wody słodkiej**;
- konflikt z **różnorodnością biologiczną**;
- degradacja i wyjaławianie gleb (**gleba to organizm żywy!**)

Źródło: <https://mob.zabrze.pl/swiatowy-dzien-pszczol/>

Ale rolnictwo też źródłem emisji:

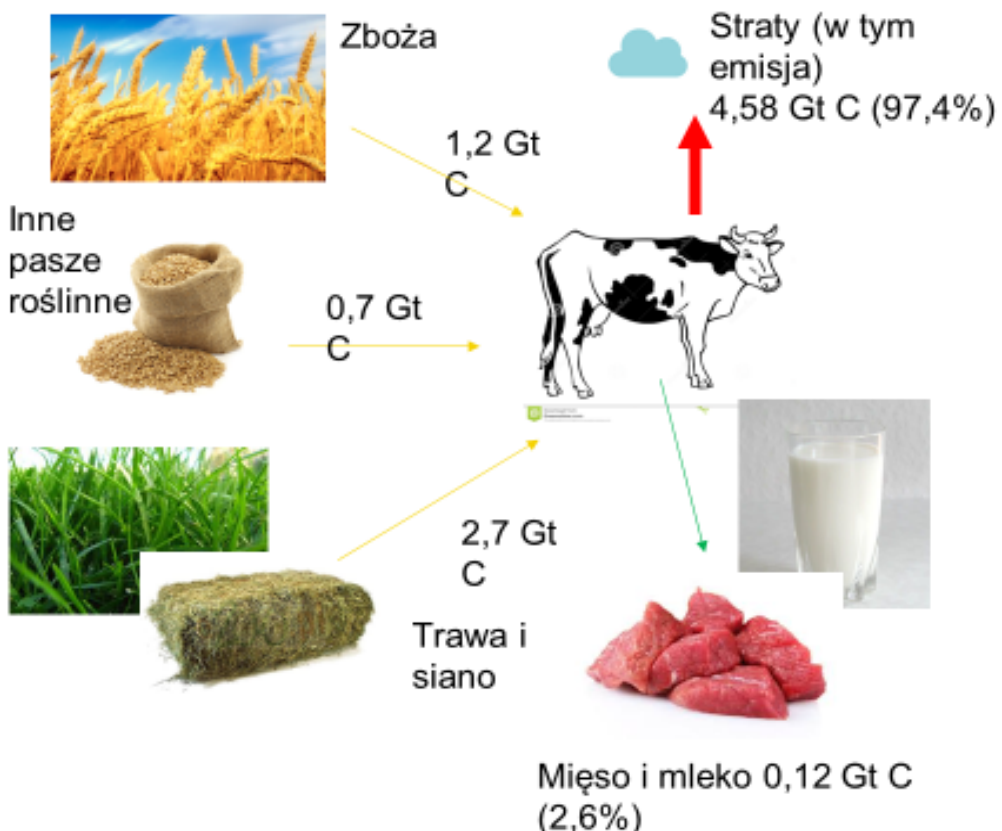
- 12 – 14% udział w emisji GHG (gazy cieplarniane) powodujących zmianę klimatu **(25 – 37 %)**

ale też inne:

- 70 – 95 % udział w emisji amoniaku
- 80 % udział w eutrofizacja wód

WYZWANIA: apetyt na mięso

70% energii – produkcja zwierzęca

• 1 ha pola =

- 250 kg białka pszenicy
- 10 kg białka z wołowiny lub baraniny

80% ziemi rolnej przeznaczonej na produkcję produktów zwierzęcych ale tylko

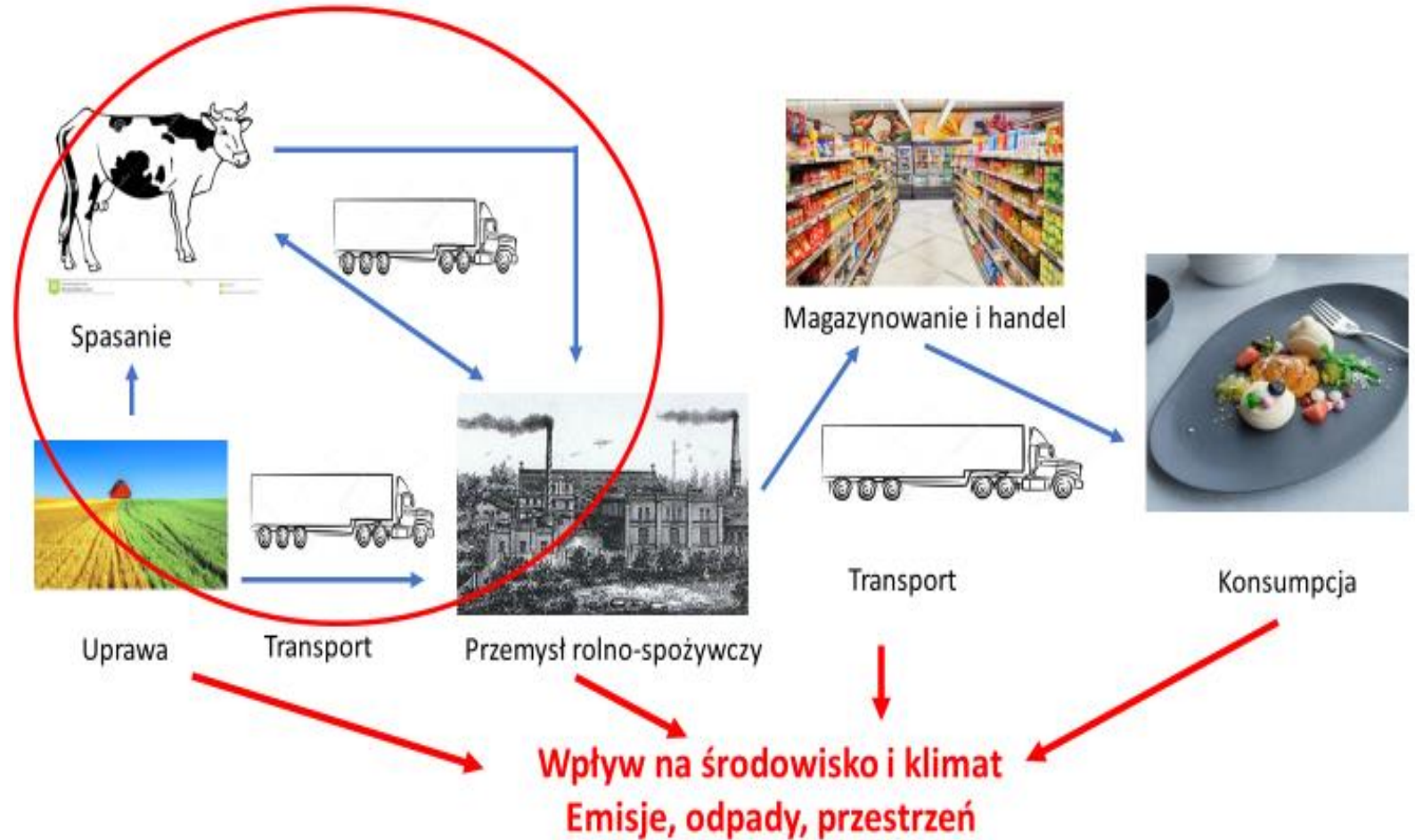
- 40 % białka
- 20% kalorii

spożywanej przez człowieka (globalnie)

Jeśli w 2050 roku wszyscy ludzie na Ziemi będą spożywać tyle mięsa ile dziś Polacy to na produkcję rolną trzeba będzie przeznaczyć 95% powierzchni Ziemi.

WYZWANIA: oddziaływania w całym łańcuchu żywnościowym

- im dłuższy łańcuch – tym większe oddziaływanie na środowisko;
- globalizacja i minimalizacja kosztów;
- dominacja na rynku WIELKICH graczy (pośredników).

WYZWANIA: ...ale rolnicy nie chcą Zielonego Ładu

Bez rolnictwa się nie da.

Bez działań – rolnictwo nie przetrwa...

Ale rolnicy nie chcą wymogów.

Fot. Adam Stępień / Agencja Wyborcza.pl

**Transformacja
gospodarki UE z
myślą o
zrównoważonej
przyszłości**

**Europejski
Zielony
Ład**

Wspieranie badań
naukowych
i pobudzanie innowacji

Zerowy poziom emisji zanieczyszczeń
na rzecz nietoksycznego środowiska

Ochrona i odbudowa
ekosystemów i bioróżnorodności

Od pola do stołu: sprawiedliwy,
zdrowy i przyjazny środowisku
system żywnościowy

Przyspieszenie przejścia na
zrównoważoną i inteligentną
mobilność

Nikt nie zostanie
pozostawiony w tyle
(sprawiedliwa transformacja)

Finansowanie transformacji

Bardziej ambitne cele klimatyczne
UE na lata 2030 i 2050

Dostarczanie czystej, przystępnej
cenowo
i bezpiecznej energii

Zmobilizowanie sektora przemysłu
na rzecz czystej gospodarki o
obiegu zamkniętym

Budowanie i remontowanie w
sposób oszczędzający energię i
zasoby

**UE w roli
światowego
lidera**

**Europejski
Pakt na rzecz
Klimatu**

cele w zakresie zrównoważonej produkcji żywności do 2030 r.:

PESTYCYDY

zmniejszenia
ogólnego zużycia
i ryzyka
niebezpiecznych
pestycydów

SKŁADNIKI ODŻYWCZE

zmniejszenie strat
składników
odżywczych o 50%,
zachowując żyzność
gleby, co oznacza 20%
mniej nawozów

ANTYMIKROBY

ograniczenie
sprzedaży środków
przeciwdrobnoustro-
-jowych dla zwierząt
hodowlanych

ROLNICTWO ORGANICZNE

zwiększenie odsetka
gruntów na uprawy
ekologiczne w UE

#EUFarm2Fork

#EUGreenDeal

Rekomendacje:

- Potrzebne są nowe instrumenty wsparcia dla rolnictwa ekologicznego i regeneratywnego – **pierwszeństwo w przetargach na zakupy dla przedszkoli, szkół i szpitali produktów rolnictwa ekologicznego.**
- Aby zapewnić bezpieczeństwo żywnościowe i zmniejszyć presję rolnictwa – **należy zmniejszyć marnotrawstwo żywności przez wprowadzenie surowszych i konkretniejszych przepisów dla sieci sprzedaży.**
- Niezbędne jest moratorium (*inaczej zawieszenie*) na budowę nowych ferm przemysłowych (a później ich likwidacji) – działanie przez nowe prawo.

- Wiele technik rolniczych może zmniejszyć presję rolnictwa na środowisko i klimat i może być dla rolników opłacalne. Potrzebne są instrumenty wsparcia – **finansowanie nowych programów edukacyjnych i doradztwa dla rolników w temacie odpowiedzialnych technik rolniczych.**
- Wprowadzenie instrumentów finansowych wspierające działania dobrowolne rolników przechodzenia na ekologicznej techniki produkcji.
- Skracanie łańcuchów dostaw redukuje presję – **należy wspierać bezpośrednio kontakty rolników i konsumentów przez rozwój lokalnych targów i bazarów w całej Polsce.**

- Konieczne są zmiany w prawie, aby wspierać i ułatwiać przetwórstwo bezpośrednio w gospodarstwach rolnych.
- **Rządowe wytyczne dla przemysłu dot. sposobów pożądanej współpracy zakładów przetwórczych z rolnikami**, aby namawiać ich do stosowania technik przyjaznych dla środowiska np. wykorzystując obowiązek raportowania wpływu na środowiska firm.
- **Programy wspierający transformację energetyczną w rolnictwie** przez szerokie zastosowanie OZE i poprawa efektywności energetycznej w produkcji rolnej (maszyny elektryczne) i przetwórstwie żywności (np. chłodzenie, przechowywanie, procesy produkcyjne).

Warto poczytać/zajrzeć:

- Karaczun Z.M., Kozyra J., 2020: Wpływ zmiany klimatu na bezpieczeństwo żywnościowe Polski, Wyd. SGGW. W-wa <https://koalicjaklimatyczna.org/wplyw-zmiany-klimatu-na-bezpieczenstwo-zywnosciowe-polski>
- www.koalicjaklimatyczna.org
- www.naukaoklimacie.pl

Ogólnopolski
panel o polityce
żywnościowej

Dziękuję za uwagę!

zbigniew_karaczun@sggw.edu.pl